

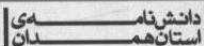
پزشکی مردمانه در همدان

گردآورنده:

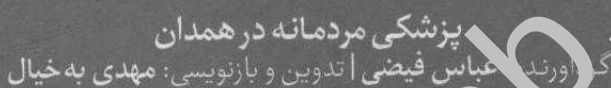
عباس فیضی

تدوین و بازنویسی:

مهدی به خیال

مجموعه آثار مکتوب حوزه هنری استان همدان / ۶۵؛ دانش نامه / ۱۴

ناشر: نشر طلایی
طراح نشانه: آرمن مهدوی
صفحه‌آرا: خلیل الله بیگ محمدی
تصویر روی جلد: مهدی پرستار شهری
آماده‌سازی کتاب (پژوهش، حروف چینی، ویرایش و طرح روی جلد): حوزه هنری استان همدان
چاپ اول: بهار ۱۳۹۷
شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه
چاپخانه: سبزآرنگ
شابک: ۹۷۸-۶۲۷-۶۰۰۹-۵-۸

نشانی: همدان، ابتدای خیابان شریعتی، روبه‌روی بانک صادرات مرکزی، بین پست‌رؤس، حوزه هنری استان همدان؛ تلفن: ۰۸۱-۳۳۵۱۷۲۹-۲
وبسایت: www.earthamadan.ir؛ ایمیل: info@earthamadan.ir

مرکز پخش همدان: حوزه هنری استان همدان
مرکز پخش تهران: خیابان طالقانی، خیابان سرپرست جنوبی، بن بست پارس، شماره ۱۱، واحد ۲
تلفن: ۰۶۶۴۸۳۰۶۶ - ۰۶۶۴۱۵۲۳۳ - ۰۶۶۴۱۵۲۳۳
www.talae.ir

تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به حوزه هنری استان همدان می باشد.

فهرست

- دیباجه
۱۵
پیش‌گفتار/ مهدی به‌خیال
۱۹
یادداشت / عباس فیضی
۲۳

فصل اول: حکیم و حکیم‌خانه

- ۳۱ <۱> حکیم (پزشک)
۳۲ <۲> محکم‌الطریق
۳۲ <۳> اولین دوی احدم
۳۲ <۴> دواخانه (داروخانه)
۳۳ <۵> حق‌العلاج و حق‌القلم (ویزیت)
۳۳ <۶> محله‌ی حکیمان
۳۳ <۷> حکیم‌های همدانی
۳۵ <۸> استادان رگ‌شناس
۳۵ <۹> استادان شکسته‌بند و ماما

فصل دوم: دوا و درمان

- ۳۷ <۱> طرز‌تهیه‌ی مرهم سیاه و سفید
۳۷ <۲> طرز‌تهیه‌ی هلیله بادام
۴۰ <۳> رُب سُوس و خاصیت شیرین بیان

- ۴۱ <4>. شناخت بیماری و علاج آن
- ۴۱ <5>. مزاج‌ها
- ۴۲ <6>. تشخیص طبع‌ها
- ۴۲ <7>. سردی و گرمی
- ۴۲ <8>. اخلاط
- ۴۳ <9>. مزاج‌ها
- ۴۳ <10>. ارتباط مزاج‌ها با بیماری‌ها
- ۴۳ <11>. طریقه‌ی روغن بعضی از گیاهان
- ۴۶ <12>. خون‌گیری
- ۴۶ I. بامنه
- ۵۶ II. زالوندازی
- ۵۹ III. رگ‌زنی
- ۶۳ <13>. مراحل ختنه کردن

فصل سوم: بیماری‌ها از سرتاپای

- ۶۹ <1>. علاج بیماری‌های سر
- ۷۱ <2>. علاج بیماری‌های موی سر
- ۷۵ <3>. علاج بیماری‌های ابرو
- ۷۵ <4>. علاج بیماری‌های چشم
- ۷۸ <5>. علاج بیماری‌های بینی
- ۷۹ <6>. علاج بیماری‌های گوش

- ۸۱ <7> . علاج بیماری های تقویت حافظه
- ۸۱ <8> . علاج بیماری های دهان و دندان
- ۸۳ <9> . علاج بیماری های پوستی
- ۸۶ <10> . علاج بیماری های گلو
- ۸۷ <11> . علاج بیماری های سُرْفه
- ۸۸ <12> . علاج بیماری های تب
- ۸۹ <13> . علاج بیماری های سینه درد
- ۹۰ <14> . علاج بیماری های قلب
- ۹۱ <15> . علاج بیماری های شکم
- ۹۶ <16> . علاج بیماری های اخلاط چهارگانه یا اربعه
- ۹۸ <17> . علاج بیماری های سنگ کلیه و مثانه
- ۹۹ <18> . علاج بیماری های آنژی (باداری)
- ۱۰۱ <19> . علاج بیماری های کودکان
- ۱۰۳ <20> . علاج بیماری های عادت ماهانه (قاعدگی)
- ۱۰۴ <21> . علاج بیماری های قوه ی باه (جنسی)
- ۱۰۵ <22> . علاج بیماری های مجاری ادرار
- ۱۰۶ <23> . علاج بیماری های مفاصل
- ۱۰۷ <24> . علاج بیماری های کمردرد
- ۱۰۸ <25> . علاج بیماری های بواسیر (هموروئید)
- ۱۱۰ <26> . علاج بیماری های دست و پا

- ۱۱۳ <27>. علاج زخم‌ها
- ۱۱۵ <28>. علاج بیماری‌های خون
- ۱۱۶ <29>. علاج بیماری‌های بادهای بدن
- ۱۱۹ <30>. علاج دیگر بیماری‌ها

- ۱۳۹ ۱. نام‌نامه (اشخاص - راویان)
- ۱۴۳ ۲. واژه‌های بیماری‌ها

www.ketab.ir

دیباجه

فرهنگ، تمدن و مشاهیر هر ملت، شناسنامه‌ای تاریخی از سرگذشت آن ملت است که شناخت اوضاع و احوال پیشینیان را در پی دارد؛ شایسته آنی که افروختن چراغ عبرت از افق‌های دور و نزدیک است.

شناخت تاریخ و فرهنگ ایران، به‌ویژه تاریخ مناطق مختلف آن، تنوع است؛ اگرچه تلاش‌های بسیاری شده و از دیرباز در کنار تاریخ‌های عمومی، تاریخ‌های محلی نیز به سهولت در دسترس بوده است (از قبیل: تاریخ مکه، تاریخ مدینه، تاریخ دمشق، تاریخ اصفهان، تاریخ بیهق، تاریخ یزد، تاریخ نایین، تاریخ هرات، تاریخ نیشابور، تاریخ جرجان و...)؛ اما کافی نیست. این‌گونه کتاب‌ها، با انبوه اطلاعات و ویژه‌ی خود، در حقیقت شرح و تفسیری بر تاریخ‌های عمومی به‌شمار می‌روند.

هنوز در زبان فارسی، شناخت‌نامه و فرهنگی جامع که دارای همه‌ی ویژگی‌های تاریخی و فرهنگی تمام مناطق ایران، همراه با تعبیرات، اصطلاحات، لغات و کاربردهای موردی و محلی باشد، موجود نیست؛ چه درباره‌ی ایران پیش از اسلام که گاهواره تمدن

غرب و شرق بوده است و چه درباره‌ی دوران اسلامی که دینِ نودر جان و دل مردم ایران راه یافت و تمدنی نوین و جهانی برپا شد. از خصوصیات دانش‌نامه‌های مناطق مهم فرهنگی ایران، گردآوری و نگاهداشت عناصر و مواد این فرهنگ جامع است.

در دورانی که واقعیت غالباً قلب شده و با وجود گردش آزاد و حجم اطلاعات، دسترسی به منابع صحیح اطلاعاتی محدود است؛ تهیه‌ی دانش‌نامه برای مناطق مختلف ایران - به ویژه همدان که قدمت تاریخی و اصالت فرهنگی دارد - حرکتی شایسته است. «دانش‌نامه‌ی استان همدان» مجموعه‌ای از مدخل‌ها و عناوین گوناگون با قدر جامع «همدان» است که به قلم پژوهشگران و متخصصان به نگارش درآمده و در آن نسبت به موضوع مورد تحقیق، بر تحقیق میدانی و مطالعات کتابخانه‌ای تکیه شده است. این مجموعه می‌تواند با بهره‌مندی از استعداد های محلی، زمینه‌ساز حرکتی علمی - پژوهشی در میان پژوهشگران و هنرمندان استان باشد.

شناخت «شاه رمنده»، و نقش تاریخی، اجتماعی و فرهنگی آن، از دیگر فواید این مجموعه است. «دانش‌نامه‌ی استان همدان»، گذشته‌ای را تصویر می‌کند که چراغ راه آینده است و می‌کوشد سلسله‌ای را با نقش پیش‌تاز همدان، از جنبش فرهنگی و اجتماعی منتهی به مشروطه، جنبش ملی کردن نفت، آنگاه مبارزات منتهی به انقلاب اسلامی آشنا سازد و دانش‌آفرینان این استان را در جنگ تحمیلی ۸ ساله بازتقاید.

**

«دانش‌نامه‌ی استان همدان» مجموعه‌ای است که با گردآوری و طبقه‌بندی اسناد، با زبانی ساده به شناخت و معرفی پیشینه و چهره‌ی تاریخی و تمدنی استان همدان کمک می‌کند.

این مجموعه، اهدافی نظیر: تدوین و ارائه‌ی پشتوانه و مرجعی علمی و پژوهشی برای توسعه‌ی فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی استان؛ جمع‌آوری و طبقه‌بندی اسناد در حوزه‌های یاد شده و تشکیل آرشیو و بانک اطلاعات برای موضوعات مختلف؛ تهیه‌ی مواد خام برای خلق آثار جدید فرهنگی و هنری مانند: فیلم، موسیقی، نمایش و... پیوند جوانان با گذشته‌ی تاریخی و فرهنگی خود؛ و... را دنبال می‌کند.

«دانش‌نامه‌ی استان همدان» سه دوره‌ی زمانی: قبل از اسلام؛ دوران اسلامی؛ و دوران معاصر، انقلاب اسلامی و دفاع مقدس را در بر می‌گیرد و شامل بیش از ۲۰۰ جلد

در دو بخش است:

الف. بخش اصلی: به روش دقیق دانش نامه نویسی؛ به صورت مدخل های الفبایی در قالب کتاب هایی به قطع رحلی.

ب. بخش پیوست: در چهار مرحله، شامل مرحله ی اول: شناخت نامه، در قالب کتاب هایی در عناوین و موضوعات مختلف (به تعداد تقریبی ۱۷۰ جلد؛ هر کتاب در دو قطع وزیری سخت / گالینگور و رقعی ساده / شومیز)؛ مرحله ی دوم: تلخیص و ترجمه به سه زبان زنده ی دنیا در جلدهای نفیس برای جذب گردشگران داخلی و خارجی؛ مرحله ی سوم: تهیه و آرشیو اسناد، آثار، تصاویر و نسخ خطی ارزشمند درباره ی موضوعات دانش نامه و هم افزایی با دستگاه های مورد نظر و موزه های مرتبط جهت بهره برداری و بهر مندی هرچه بیشتر و بهتر؛ مرحله ی چهارم: پیوست های هنری و ادبی؛ از قبیل نرم افزار چند رسانه ای، نرم افزار گوشی های تلفن همراه و... برای حضور در شبکه های اجتماعی؛ بازی، همچنین تولید فیلم، آلبوم عکس و مجموعه ی آثار هنرمندان در قالب کتاب ها، ضمیمه (در قطع های مختلف) در موضوعات یاد شده و آثار ویژه ی کودکان و نوجوانان.

**

«پزشکی مردمانه در همدان»، مجموعه ی است که با تحقیق های میدانی پژوهشگر پرتلاش، زنده یاد «عباس فیضی» در طول سال های مختلف گردآوری شده و سپس به دست «مهدی به خيال» تدوین و بازنویسی شده است. امید که با گردآوری و ثبت بخش های مختلف فرهنگی، گامی کوچک در پاسداشت و بهر مندی این مرزوبوم برداریم.

سید محمد باقر حسینی

مدیر دانش نامه و زبان و گویش های استان همدان

بهار ۱۳۹۷